

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувачка кафедри

 К.В.Петровська

“1” вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів I рівня вищої освіти

ПП16
ПРОФЕСІЙНІ КОМУНІКАЦІЇ

Спеціальність: 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка»,
«Соціальна робота та практична психологія»
(назва освітньої програми)

Спеціалізація: практична психологія, соціальна педагогіка
(назва спеціалізації)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(назва факультету)

Бердянськ, 2021 рік

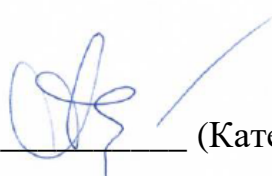
Робоча програма “Професійні комунікації” для здобувачів вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота.

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент Петровська К.В.
кандидат педагогічних наук Сизоненко І. Г.

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійних програм «Соціальна робота та соціальна педагогіка» та «Соціальна робота та практична психологія», затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти.

від “1” вересня 2021 року (протокол № 2)

Завідувач кафедри соціальної роботи
та інклюзивної освіти

_____ (Катерина ПЕТРОВСЬКА)

Гарант освітньо-професійної програми
«Соціальна робота та соціальна педагогіка»

_____ (Анастасія ТУРГЕНЄВА)

Гарант освітньо-професійної програми
«Соціальна робота та практична психологія»

_____ (Катерина ПЕТРОВСЬКА)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 231 Соціальна робота	<i>Обов'язкова</i>	
	Спеціальність <u>231 Соціальна робота</u>		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка», «Соціальна робота та <u>практична психологія</u> »	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		4-й	4-й
Мова навчання: українська		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16	8
		Практичні, семінарські	
		14	6
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60	76
Індивідуальні завдання			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 30/60 годин (33%/67%).

для заочної форми навчання – 14/76 годин (16%/84%).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Професійні комунікації” полягає у підвищенні рівня комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників, засвоєння знань і вироблення стійких навичок з мовної культури, практичне оволодіння різноманітними стратегіями й тактиками для здійснення ефективної комунікації в професійному середовищі на міжособистісному й організаційному рівнях.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Професійні комунікації” є:

- засвоїти понятійно-категоріальний апарат дисципліни;
- опанувати правила та норми комунікаційної поведінки, прийняті у професійному середовищі;
- сформувані знання про мову професійної комунікації, її вербальні та невербальні засоби, стратегії професійно-ділової взаємодії, уявлення про усні та писемні форми ділової комунікації в професійній сфері, про методи стимулювання критичного і творчого мислення для ефективного вирішення професійних проблем;
- виробити вміння аналізувати конкретні ситуації, розпізнаючи типи комунікативних партнерів, їх індивідуальні особливості, що виявляються в трудовій діяльності, та вирішувати конфліктні ситуації в професійному середовищі;
- оволодіти прийомами та навичками ділової комунікації, що використовуються в під час індивідуальної бесіди, у процесі колективного обговорення проблем, на перемовинах, у виступах перед аудиторією.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1	ЗК4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПР-15 Налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.
2	ФК5	Здатність дотримуватись етичних принципів та стандартів соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності.	ПР-14 Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.
3.	СК-7	Здатність до професійної рефлексії.	ПРН-13 Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв’язання завдань професійної діяльності.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Професійна комунікація соціального працівника як процес.

Комунікаційна професійна діяльність: поняття, рівні, функції. Потенціал комунікації соціального працівника. Модель комунікації Р. Якобсона. Форми професійної комунікації у соціальній роботі. Комунікаційна професійна діяльність та комунікаційний процес. Комунікаційна діяльність як рух змістів в соціальному часі та просторі. Види комунікаційної діяльності: мікрокомунікація, міді-комунікація, макрокомунікація. Рівні комунікаційної діяльності: міжособистісна, групова, масова комунікація. Форми комунікаційної діяльності. Елементи процесу комунікацій. Суб'єкти, об'єкти комунікаційного процесу. Комунікаційний канал як реальна або уявлювана лінія зв'язку між комунікантом та реципієнтом. Різновиди комунікаційних каналів. Вихідні канали: невербальний, вербальний, іконічний, символічний. Диференціація вихідних каналів і утворення каналів усної й документальної комунікації. Художні й технічні канали комунікації. Формування електронних комунікаційних каналів.

Тема 2. Генеза теорій масових і соціальних комунікацій та інформації у XX-XXI століттях.

Масова комунікація як соціальне явище (теорія Макса Вебера), проблеми масової комунікації. Нова комунікаційна стратегія. Теорія масового суспільства (Герберт Блумер). Критична теорія (Франкфуртська школа). Теорія гегемонії масової комунікації. Теорія егалітарної масової комунікації або модель рівних можливостей. Структурний функціоналізм. Деконструкціоналізм. Соціономіка. Концепція вільного потоку інформації. Бірмінгемська школа. Методологічний колективізм. Культурологічна теорія комунікації. Теорії нон комунікації. Теорія «інформаційного суспільства». Теорія комунікативної компетентності. Теорія мінімального пізнання.

Тема 3. Комунікаційні канали та комунікаційні бар'єри.

Комунікаційний канал як матеріальна сторона соціальної комунікації. Типологія комунікаційних каналів. Природні і штучні комунікаційні канали. Еволюція комунікаційних каналів. Поняття про біфуркацію комунікаційних каналів. Поняття бар'єру в комунікаційному процесі та причини їх виникнення. Комунікаційні бар'єри та їх види. Психологічні та соціальні бар'єри. Класифікація мовних комунікативних бар'єрів. Проблема розуміння в комунікативному процесі.

Тема 4. Ділова комунікація.

Ділова комунікація. поняття і сутність, види і форми. Завдання і умови ділової комунікації. Особливості ділового спілкування. Структура ділового спілкування. Комунікативні форми ділової комунікації. Діалог як основний спосіб організації комунікативної діяльності. Ділова комунікація в інформаційному суспільстві. Ділова комунікація в контексті цільової ситуації. Методи структуризації та подання (візуалізації) знань про цільову ситуації в діловій комунікації. Етикет ділової комунікації. KISS-принцип у діловому спілкуванні.

Тема 5. Професійна комунікація в межах організації.

Набуття професійної комунікативної компетентності за тематикою: «Види комунікацій в організації», «Особливості внутрішніх комунікацій в організації», «Форми ділової комунікації в організації», «Роль професійно-комунікативної компетентності соціальних працівників у забезпеченні ефективного функціонування організації».

Тема 6. Міжкультурна професійна комунікація.

Набуття соціальними працівниками комунікативної компетентності за тематикою: «Сутність культурних цінностей та їх місце в міжкультурній комунікації», «Засади успішної міжкультурної комунікації», «Невербальні аспекти міжкультурної комунікації».

2. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Генеза теорій масових і соціальних комунікації та інформації у XX-XXI століттях												
1.1. Масова комунікація як соціальне явище	8	2	-			6	8	-	-			8
1.2. Концепції соціальних комунікацій та інформації у XX-XXI століттях	7	-	2			5	7	-	2			5
Разом за 1 тему	15	2	2			11	15	-	2			13
Тема 2. Професійна комунікація як процес												
2.1. Комунікаційна діяльність та комунікаційний процес	8	2	2			4	8	2	2			4
2.2. Різновиди комунікаційних каналів	7	-	-			7	7	-	-			7
Разом за 2 тему	15	2	2			11	15	2	2			11
Тема 3. Комунікаційні канали та комунікаційні бар'єри												
3.1. Комунікаційний канал як матеріальна сторона соціальної комунікації	8	2	2			4	8	2	-			6
3.2. Комунікаційні бар'єри та їх види	7	2	-			5	7	-	-			7
Разом за 3 тему	15	4	2			9	15	2	-			13
Тема 4. Ділова комунікація												
4.1. Завдання і умови ділової комунікації.	8	2	2			4	8	2	-			6
4.2. Комунікативні форми ділової комунікації	7	2	-			5	7	-	2			5
Разом за 4 тему	15	4	2			9	15	2	2			11
Тема 5. Професійна комунікація в межах організації												
5.1. Особливості внутрішніх комунікацій в організації	8	-	-			8	8	-	-			8
5.2. Роль професійно-комунікативної компетентності соціальних працівників у забезпеченні ефективного функціонування організації	7	2	4			1	7	2	-			5
Разом за 5 тему	15	2	4			9	15	2	-			13
Тема 6. Міжкультурна професійна комунікація												
6.1. Сутність культурних цінностей та їх місце в міжкультурній комунікації	8	2	-			6	8	-	-			8
6.2. Засади успішної міжкультурної	7	-	2			5	7	-	-			7

3. Теми лекцій

№з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2		
1.	<i>Гене́за теорій масових і соціальних комунікації та інформації у XX-XXI століттях</i>	2	-
1.1.- 1.2.	Масова комунікація як соціальне явище 1. Масова комунікація як соціальне явище (теорія Макса Вебера). 2. Проблеми масової комунікації. 3. Методологічний колективізм. 4. Культурологічна теорія комунікації.	2	-
2.	<i>Професійна комунікація як процес</i>	2	2
2.1.	Комунікаційна діяльність та комунікаційний процес 1. Комунікаційна діяльність як рух змістів в соціальному часі та просторі. 2. Суб'єкти, об'єкти комунікаційного процесу. 3. Комунікаційний канал як реальна або уявлювана лінія зв'язку між комунікантом та реципієнтом.	2	2
3.	<i>Комунікаційні канали та комунікаційні бар'єри</i>	4	2
3.1.	Комунікаційний канал як матеріальна сторона соціальної комунікації 1. Типологія комунікаційних каналів. 2. Природні і штучні комунікаційні канали. 3. Еволюція комунікаційних каналів.	2	2
3.2.	Комунікаційні бар'єри та їх види 1. Поняття бар'єру в комунікаційному процесі. 2. Причини виникнення бар'єрів у комунікації. 3. Комунікаційні бар'єри та їх види. 4. Шляхи та прийоми подолання та попередження комунікативних бар'єрів.	2	-
4.	<i>Ділова комунікація</i>	4	2
4.1.	Завдання і умови ділової комунікації 1. Поняття ділової комунікації соціального працівника. 2. Умови виникнення та дотримання ділової комунікації. 3. Маніпуляції та конфлікти в діловій комунікації. 4. Конструктивні та деструктивні стратегії і тактики ділового спілкування.	2	2
4.2.	Особливості ділового спілкування 1. Структура ділового спілкування. 2. Комунікативні форми ділової комунікації. 3. Труднощі та бар'єри в ділових комунікаціях, способи їх подолання. 4. Комунікативні невдачі: причини та шляхи попередження.	2	-
5.	<i>Професійна комунікація в межах організації</i>	2	2
5.2.	Набуття професійної комунікативної компетентності 1. Види комунікацій в організації. 2. Особливості внутрішніх комунікацій в організації. 3. Форми ділової комунікації в організації.	2	2

6.	<i>Міжкультурна професійна комунікація</i>	2	-
6.1.	Сутність міжкультурної професійної комунікації 1. Сутність культурних цінностей та їх місце в міжкультурної комунікації. 2. Засади успішної міжкультурної комунікації. 3. Міжкультурна комунікація у сфері професійної діяльності.	2	-
Усього		16	8

1. Теми семінарських занять

№з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2		
1	<i>Гене́за теорій масових і соціальних комунікацій та інформації у XX-XXI століттях</i>	2	2
1.1.	Концепції соціальних комунікацій та інформації у XX-XXI століттях Теоретичні питання: 1. Проблеми масової комунікації. 2. Нова комунікаційна стратегія, теорія масового суспільства (Герберт Блумер). 3. Критична теорія (Франкфуртська школа). 4. Концепція вільного потоку інформації. 5. Теорії нон комунікації. Теорія «інформаційного суспільства».	2	2
2.	<i>Професійна комунікація як процес</i>	2	2
2.1.	Комунікаційна діяльність та комунікаційний процес Теоретичні питання: 1. Види комунікаційної діяльності: мікрокомунікація, міді-комунікація, макрокомунікація. 2. Рівні комунікаційної діяльності: міжособистісна, групова, масова комунікація. 3. Форми комунікаційної діяльності. 4. Елементи процесу комунікацій. 5. Суб'єкти, об'єкти комунікаційного процесу.	2	2
3.	<i>Комунікаційні канали та комунікаційні бар'єри</i>	2	-
3.1.	Комунікаційний канал як матеріальна сторона соціальної комунікації Теоретичні питання: 1. Комунікаційний канал як матеріальна сторона соціальної комунікації. 2. Типологія комунікаційних каналів. 3. Поняття про біфуркацію комунікаційних каналів. 4. Поняття бар'єру в комунікаційному процесі та причини їх виникнення. 5. Психологічні та соціальні бар'єри. Класифікація мовних комунікативних бар'єрів.	2	-
4.	<i>Ділова комунікація</i>	2	2

4.1.	Завдання і умови ділової комунікації. Теоретичні питання: 1. Завдання і умови ділової комунікації. 2. Структура ділового спілкування. 3. Комунікативні форми ділової комунікації. Діалог як основний спосіб організації комунікативної діяльності.	2	2
5.	<i>Професійна комунікація в межах організації</i>	4	-
5.2.	Особливості професійної комунікації в межах організації Теоретичні питання: 1. Особливості внутрішніх комунікацій в організації. 2. Комунікації між рівнями організації (вертикальна структура). 3. Комунікації керівник – підлеглий. 4. Електронні засоби комунікацій. 5. Роль професійно-комунікативної компетентності соціальних працівників у забезпеченні ефективного функціонування організації.	4	-
6.	<i>Міжкультурна професійна комунікація</i>	2	-
6.2.	Основи та сутність міжкультурної професійної комунікації Теоретичні питання: 1. Сутність культурних цінностей та їх місце в міжкультурній комунікації. 2. Засади успішної міжкультурної комунікації. 3. Невербальні аспекти міжкультурної комунікації.	2	-
Усього		14	6

6. Самостійна робота

№з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2		
1	<i>Гене́за теорій масових і соціальних комунікації та інформації у XX-XXI століттях</i>		
1.	1. Комунікація як чинник існування суспільства. 2. Джерела та теорія соціальної комунікації. 3. Формування основних аспектів теорії комунікаційної взаємодії: мовні, соціальні.	11	13
2.	<i>Професійна комунікація як процес</i>		
2.	1. Інформація та комунікація в сучасному суспільстві 2. Функції комунікації	11	11
3.	<i>Комунікаційні канали та комунікаційні бар'єри</i>		
3.	1. Художні й технічні канали комунікації. 2. Формування електронних комунікаційних каналів. 3. Проблема розуміння в комунікативному процесі.	9	13
4.	<i>Ділова комунікація</i>		
4.	1. Комунікативна стратегія маніпулятора. 2. Комунікативні тактики маніпуляції.	9	11
5.	<i>Професійна комунікація в межах організації</i>		
5.	1. Роль комунікацій в організації.	9	13

	2. Структурні особливості ділових комунікацій. 3. Структура внутрішнього середовища організації.		
6.	<i>Міжкультурна професійна комунікація</i>		
6.	1. Феномен комунікаційної культури та її зв'язок із різними видами соціокомунікаційних систем.	11	15
Усього		60	76

7. Індивідуальні завдання

1. Розробити презентацію, написати реферат, доповідь (на вибір студента) «Комунікація як соціально-історичне явище».
2. Визначити індивідуальні (особисті) та професійні якості, знання та вміння якими повинен володіти соціальний педагог (соціальний працівник), що ефективно використовує навички професійної комунікації в соціальній сфері.
3. Провести дослідження «Які комунікаційні бар'єри частіше виникають у соціальних працівників в тій чи іншій організації?». Кожен студент організацію обирає самостійно. Результати проведеного опитування представити на арк. ф.А4.
4. Розробити доповідь на тему: «Ділова комунікація в малих групах».
5. На прикладі ретельно вивченого матеріалу в групах (3-4 особи) підготувати і презентувати доповідь за темою: «Складники комунікативної стратегії».
6. Розробити просвітницький захід на тему: «Формування міжкультурної компетентності».

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Засоби діагностики успішності навчання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, словникові диктанти, написання рефератів, есе і доповідей, тестування тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу	Підсумковий залік	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			50	100
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				
Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
78-89	B	добре
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	задовільно
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Професійні комунікації» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.
3. Навчальні фільми.

12. Рекомендована література

Базова

1. Єщенко Т.А. Теорія і практика професійної комунікації : [методичні матеріали] / Т.А. Єщенко. – Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. – 65 с.
2. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : [навчальний посібник для ВНЗ] / О. В. Кубрак. – Суми: Університетська книга, 2016. – 222 с.
3. Кушнір Р. Мистецтво відповідального спілкування [нав.пос.] / Р. Кушнір. – Дрогобич: Коло, 2017. – 240 с.
4. Раєвська Я. М. Технології організації професійної комунікації в соціальній роботі. / Раєвська Я.М. – Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XI:

- Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип. 18. – С. 274- 287. – 2018.
5. Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: матеріали III Всеукраїн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 22 листопада 2018 р. / редкол.: І.Г. Передерій, О.Є. Гомотюк та ін. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 314 с.
 6. Конспект лекцій із дисципліни «Документно-інформаційні комунікації» для студентів гуманітарного факультету усіх форм навчання за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та напрямом підготовки 6.020105 «Документознавство та інформаційна діяльність»/ Укл.: Чередник Л.А. Полтава, 2018. 82 с.
 7. Якимчук А.Ю., Валюх А.М. Документно-інформаційні комунікації: навч. посіб. Рівне, 2015. 246 с. URL:<http://er3.nuwm.edu.ua/5114/>
 8. Литвин Н. Інформаційне суспільство як головний пріоритет перспективного розвитку держави. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2018/jun/13189/157-162.pdf>
 9. Ломачинська І.М. Документно-інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій: навч. посіб. / І.М. Ломачинська; [за наук. ред. Т.Г. Горбаченко]. – К.: Ун-т «Україна», 2009. – 325 с.
 10. Мак-Квейл. Теорія масової комунікації / Деніс Мак-Квейл; пер. з англ. : О. Возьна, Г. Сташків; [наук. ред. Н. Габор; ред. М. Прихода]. – 4-е вид. Львів: Літопис, 2010. – 538 с.
 11. Палеха Ю.І. Документально-інформаційні комунікації: навч. посіб. / Ю.І. Палеха, Н.В. Мурейко, О.Г. Оксіюк. – К.: Ліра-К., 2014. – 374 с.
 12. Соколов. А.В. Социальные коммуникации. Ч. 1.: учеб.-метод. пособ. / А.В. Соколов. – М.: Профиздат, 2001. – 222 с.
 13. Соляник А.А. Документні потоки та масиви: навч. посіб. Для вищ. навч. заклад. культури і мистецтв / А.А. Соляник. – Х.: Харк. держ. акад. культури, 2000. – 109 с.
 14. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): слов. справочник / авт.-сост. В.А. Ильганаева. – Харьков: КП «Гор. типогр.», 2009. – 391 с.
 15. Швецова-Водка Г.М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій / Г.М. Швецова-Водка. – Рівне: РДГУ, 2001. – 438 с.

Допоміжна

1. Бебик В. К проблеме: коммуникация и ее функции в обществе / В. Бебик // Персонал. – 2004. – № 3. – С. 28–33.
2. Василик М.А. Наука о коммуникации или теория коммуникации? К проблеме теоретической идентификации // М.А. Василик. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.russcomm.ru/rca_biblio/v/vasilik.shtm
3. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації і розвиток бібліотечної діяльності / В. Горовий // Наук. пр. НБУВ. – К., 2009. – Вип. 23. – С. 7–25.
4. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення: ДСТУ 2732- 94. – Вид. офіційне. – К.: Держстандарт України, 1994. – 32 с.

5. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення : ДСТУ 2392-94. – Вид. офіційне. – К.: Держстандарт України, 1994. – 53 с.
6. Кулешов С.Г. Архів, бібліотека, музей: спроба інтеграції на засадах комунікаційного підходу / С.Г. Кулешов // Студії з архівної справи та документознавства. – 2009. – Т. 17. – С. 29–31.
7. Луман Н. Невероятность коммуникации / Н. Луман. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.soc.pu.ru/materials/pts.shtml#pts>
8. Піддубна Л.П. Комунікаційні моделі та їх використання у формуванні ефективних документально-інформаційних комунікацій у системі державного управління та місцевого самоврядування / Л.П. Піддубна // Науковий вісник АМУ. Серія «Управління». – К.: ВПУАМУ, 2010. – Вип. 3. – С. 334–343.
9. Столяров Ю.Н. Документальный ресурс: учеб. пос. для студ. высш. учебн. завед. / Ю.Н. Столяров. – М.: «Издательство Либерия», 2001. – 152 с.
10. Шемаєва Г.В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій: моногр. / Г.В. Шемаєва; Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАЕК, 2008. – 289 с. С

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ІСПКО.